

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН НА ТЕХНІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ УНІВЕРСИТЕТІВ

С.П. Сударкіна, канд. екон. наук, професор

М.І. Ларка, канд. екон. наук, професор

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

У сучасних умовах глобалізації світової економіки та реальних перспектив європейської інтеграції України перед нашою країною постає ряд проблем та викликів, серед яких найбільш суттєвими, з нашої точки зору, є відновлення конкурентоспроможного промислового потенціалу країни, для чого, окрім значних обсягів інвестування в розвиток сучасних галузей промислового виробництва, потрібні сучасні висококваліфіковані спеціалісти: інженери, дослідники, економісти і т. ін. Цю категорію фахівців готують технічні університети згідно з їх профілем та спеціалізаціями окремих факультетів та кафедр. Невід'ємною частиною навчальних планів з підготовки таких фахівців є економічні дисципліни, до яких відносяться конкретні економіки окремих галузей промисловості та курс «Організації та маркетингу», які викладаються на 3-му та 4-му курсах. Але треба зазначити, що за останні роки, в результаті численних «модернізацій» навчальних планів підготовки бакалаврів з технічних спеціальностей, які розроблялись технічними випускаючими кафедрами та факультетами, обсяги викладання економічних дисциплін були дуже суттєво зменшені. Причому в такій мірі, що ці курси практично стали не навчальними, а оглядовими.

Так, в НТУ «ХПІ» у відповідності з сучасними навчальними планами підготовки бакалаврів з технічних спеціальностей і спеціалізацій на лекційні курси з навчальних дисциплін «Економіка галузі» та «Організація та маркетинг на підприємствах машино- та приладобудування» виділяється лише по 16 годин. До цього додається ще 16 годин практичних занять по кожному з курсів, а для курсу «Організація та маркетинг» передбачено ще і виконання розрахункового завдання. Завершується вивчення цих дисциплін прийняттям заліків.

З нашої точки зору таких обсягів аудиторних занять для вивчення фактично базових дисциплін для майбутніх фахівців реального сектору економіки явно недостатньо. Неможливо викладачеві пояснити, а студенту оволодіти базовими знаннями в області цих дисциплін при таких мізерних обсягах викладання. Сподівання на самостійне вивчення матеріалу в даному разі, коли мова йде про 3-й або навіть 4-й курс, не є продуктивними. Адже студенти на 3-му курсі, як правило, ще не мають достатнього уявлення про свою майбутню спеціальність і про ті функціональні обов'язки, які їм доведеться виконувати на реальному виробництві, і саме тому вони потребують хоча б на початку вивчення курсу фахових пояснень викладача стосовно не тільки самих понять щодо економічних категорій та процесів, а й головне – взаємозв'язків між ними, впливу зовнішніх та внутрішніх умов та обставин, суті процесів, які відбуваються на підприємстві і в навколишньому економічному середовищі.

Виходячи з цього, нам здається, що для підготовки якісного спеціаліста-організатора виробництва обсяг як лекційних, так і практичних занять необхідно, як мінімум, збільшити вдвоє, щоб заняття проводилися кожного тижня продовж всього семестру, тобто дві години лекційних і дві години практичних занять на тиждень. Розрахункове завдання в курсі «Організація та маркетинг» залишається. А в курсі «Економіка галузі» треба, як мінімум, передбачити розрахункове завдання, а краще курсову роботу з економічного обґрунтування проектних рішень. Це, в якійсь мірі, дозволить значно покращити якість економічної частини бакалаврських проектів, а потім і магістерських.

Одним із шляхів покращення економічної підготовки технічних спеціалістів могли б стати екскурсії на виробництво та включення в програми, передбачених в навчальних планах, виробничих практик, окремих економічних питань і питань з організації виробництва, від чого в останні часи заради «оптимізації» навчального процесу теж відмовилися.

Заперечення проти таких «революційних» змін в області вивчення економічних дисциплін на технічних спеціальностях, а фактично, це лише часткове відновлення того, що практикувалось у нашій вищій школі раніше, пов'язані найчастіше з браком навчального часу, з нашого погляду, не є конструктивними, тому що університет повинен підготувати спеціаліста, який би, окрім теоретичних, технічних, технологічних знань, мав би хоча б якість, а краще стало професійне уявлення про сутність економічних законів і закономірностей розвитку та функціонування економіки та особливості господарської діяльності сучасного промислового підприємства. Без повноцінного вивчення дисциплін, про які йшла мова вище, цю задачу ефективно вирішити практично неможливо.